Квартирне питання. Чому посольство Росії в Празі зайняло віллу бізнесмена-єврея

Вілла Фрідріха Петчека, нині - посольство Росії

Дипломатична війна між Москвою і Прагою в самому розпалі — наразі вже вислані приблизно сорок дипломатів. На цьому тлі увага ЗМІ прикута до посольства Росії в Чехії, яке займає розкішний особняк у стилі необароко в VI районі Праги.

Вілла була побудована в 1920-х роках архітектором Максом Шпільманом для одного з найбагатших пражан — банкіра Фрідріха (Бедржиха) Петчека. Ця розгалужена єврейська родина змінила весь характер цієї частини міста — тут їй належало півтора десятка будинків і вілл. Патріарх клану почав вкладати гроші в гірничу промисловість ще наприкінці XIX століття, а після Першої світової брати Петчеки заснували гірничодобувну імперію, яка контролювала майже половину видобутку бурого вугілля в Європі.

Щоправда, перший власник вілли незабаром продав її одноплемінникуу — іншому єврейському банкірові і другу сім'ї Георгу (Іржі) Попперу. У цьому будинку Проппер прожив 11 років, але в 1938-му, передбачаючи нацистську окупацію, емігрував із родиною в Лондон.

Президент Чехословаччини Едвард Бенеш, весна 1945-го року

Після війни президент Чехословаччини Едвард Бенеш своїм указом оголосив віллу державною власністю й подарував її Радянському Союзу в якості подяки за звільнення країни від нацизму. Зазначимо, що мова йде не про конфіскацію (що практикували нацисти й комуністи), а експропріацію, узаконену указом президента. Однак обіцяна Бенешем компенсація так ніколи й не була виплачена. У будівлі розмістилося посольство СРСР, а в 1991 році вілла стала власністю Російської Федерації.

У 2000-х роках донька Іржі Поппера подала в суд на уряд Чехії, вимагаючи компенсацію за присвоєну будівлю, оцінивши її в один мільярд крон. Суд позов не задовольнив, але спадкоємці власника збираються ініціювати новий процес і добитися справедливості.

Цікаво, що в декількох хвилинах ходьби від вілли Фрідріха Петчека розташовується ще розкішніший маєток, який належав братові Фрідріха — Отто. Той же архітектор — Макс Шпільман — створив тут своєрідний Версаль у мініатюрі із садами, галявинами і т.ін. Отто помер ще до війни, в роки окупації у будинку з басейном і ліфтом господарювали нацисти, а потім уряд Чехословаччини продав його американцям — сьогодні в будівлі розміщується резиденція посла США.

Вілла Отто Петчека, нині - резиденція посла США

І, нарешті, третя вілла в тому ж районі, побудована Шпільманом для родини Петчеків, понад півстоліття служила в якості посольства Китаю. Що стосується центрального офісу сімейної компанії — величезного палацу біля Вацлавської площі, то під час війни тут була штаб-квартира гестапо, а зараз це Міністерство промисловості й торгівлі Чехії.

Утім, увага громадськості прикута, насамперед, до вілли Фрідріха Петчека, оскільки онуки Поппера подали новий позов до Окружного суду Праги. В указі Бенеша від 2 червня 1945 року ясно йдеться, що компенсація власнику (а президент особисто знав Поппера) повинна бути визначена пізнішою правовою постановою. Оскільки цього не сталося, справу належить вирішити в судовому порядку.

Максим Суханов